

Bugün dünden daha yüksek oranda afet risklerinin etkisi altındayız... **Risk çok, tedbir az...**

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu`nda alınan bir kararla 13 Ekim günü afet risk bilincinin ve risk azaltma kültürünün geliştirilmesi amacıyla "Dünya Afet Risklerini Azaltma Günü" olarak anılıyor.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu`nda alınan bir kararla 13 Ekim günü afet risk bilincinin ve risk azaltma kültürünün geliştirilmesi amacıyla "Dünya Afet Risklerini Azaltma Günü" olarak anılıyor. Hem küresel hem de ulusal ölçekte Covid-19 Pandemisinin ağır sonuçlarını yaşadığımız bugünlerde sağlıklı, güvenli ve ekolojik bir yaşam için kamu yararı ve bilimsel ilkeler üzerinde yükselen risk azaltma ve sakinim politikalarına ne kadar ihtiyacımız olduğunu iki gündür Hatay ve Trabzon`da devam eden yangınlarla açık bir şekilde bir kere daha gördük.

Afet risklerinin azaltılmasına yönelik politikalar sosyal, ekonomik, kültürel ve hatta siyasal boyutlardaki iyi planlanmış çalışmaların birbirine bağlandığı bir sürecin ürünüdür. Bu politikalar yapım ve mekânsal planlama, halk sağlığı, çevre koruma, enerji, su kaynakları, ve iklim değişikliği ile mücadele gibi onlarca alana yönelik katılımcı, çok sektörlü ve çok aktörlü olmalıdır. Afet risklerinin azaltılmasına yönelik politikalar bir "devlet politikası" kararlılığında ve sürekliliğinde uygulanmak durumundadır.

Ülkemizde afet risklerinin temel nedeni olan kırıl-ganlıkları/zarar görülebilirliği düşürüp doğa ve insan kaynaklı afetlere karşı dirençliliği yükseltecek, toplumun iklim değişikliği ile mücadele kapasitesini yükseltecek bir AFET RİSK AZALTMA STRATEJİ hala hazırlanmamıştır. Böylesi bir stratejimiz olmadığı gibi afet yönetim sistemimiz de 1959 yılında yürürlüğe giren ve bugün 60 yaşını geçmiş eski bir yasa, 7269 sayılı UMUMİ HAYATA MÜESSİR AFETLER DOLAYISIYLA ALINACAK TEDBİRLERLE YAPILACAK YARDIMLARA DAİR KANUN hükümlerine dayalı olarak, acil yardım ve müdahale odaklı bir şekilde sevk ve idare edilmeye çalışılmaktadır. YENİ BİR AFET YASASI TEMEL BİR İHTİYAÇ OLARAK KARŞIMIZDA DURMAKTADIR. Bu yasa şemsiye bir yasa olarak FAY YASASI, SEL VE TAŞKINLARDAN KORUNMA YASASI, HEYELAN KONTROL YASASI vb. yasaları kucaklamalı, İMAR, PLANLAMA, KENTLEŞME, YAPI ÜRETİM VE DENETİM İLE entegre edilmelidir.

Yeni bir imar affına asla izin verilmemeli, riskli alt ve üst yapının afetlere karşı daha dayanıklı olmasını sağlayacak önlemler geliştirilmeli; doğa ve insan

kaynaklı tehlikelerin ve bu tehlikelerden kaynaklanan afet risklerinin sistematik bir şekilde izlenmesi ve değerlendirilmesiyle desteklenen ve risklere karşı halkın bilinç düzeyinin yükseltilmesini de içeren hem ulusal, hem de yerleşim birimleri ölçeğinde AFET RİSK AZALTMA PLANLARININ/SAKINIM PLANLARININ ivedilikle hazırlanması gerekmektedir.

Değerli Basın Emekçileri,

2020 yılının “Dünya Afet Risklerini Azaltma Gününe” ülkemiz hiç te arzulanan koşullarda girmiyor. Ocak 2020 tarihinden bu yana geçen yaklaşık 10 aylık zaman dilimi içinde; Elazığ-Sivrice, Malatya-Pütürge, Van-Başkale, Bingöl-Karlıova, Manisa-Akhisar’da yaşanan depremler, Van-Bahçesaray’da yaşanan çığ düşmesi ile Adana, Mersin, Antalya, Bursa, İstanbul, Rize, Artvin, Trabzon, Giresun’da yaşanan taşkınlar ve en son Hatay ve Trabzon’da yaşanan yangınlar sonucunda 120’yi aşkın vatandaşımızın yaşamını yitirdiği, 25.000’ni aşkın konut veya işyerinin hasar gördüğü, 10 milyar lirayı aşan maddi kaybın yaşan-

dığı görülüyor.

Kısaca yukarıda çerçevesi çizilen afet risklerini azaltma yaklaşımı kamu yönetim politikalarına yerleşmediği gibi, merkezi ve yerel yönetimlerin aldıkları “yapı kayıt belgesi vererek kaçak yapıların meşrulaştırılması, Kanal İstanbul Projesi, 3. Köprü, İstanbul Hava Limanı gibi” kararlar ile kentlerimizin risk havuzları daha da büyütülmektedir.

Yerleşim alanlarımız hem güvensiz, hem sağlıksız. Bugün bina temelinin oturduğu zemindeki asbest mineralleri nedeniyle en az 379 yerleşim biriminde asbest maruziyeti yaşanıyor; binlerce yurttaşımız asbest nedenli mezotelyoma ve akciğer kanseri hastalığından müzdarip. Bir diğer lifsi mineral olan eriyonit ise Orta Anadolu’da maruziyetlere kaynaklık ediyor. “Türkiye Kanser Kontrol Programı 2013 - 2018”, “Ulusal Asbest Islah Projesi” çalışmalarına başlanıldığı belirtilmekteyse de hala bu projenin 2. fazı olan “Islah” aşamasına geçilmemiştir.

Yine radon gazı maruziyeti, arsenik, kurşun, flor vb. diğer tıbbi jeolojik riskler konusunda merkezi ve yerel yönetimlerce ne tür risk azaltıcı adımlar atıldığı ise bilinmemektedir. Ancak sırf radon gazı maruziyeti kaynaklı olarak yılda 2.300’ün üzerinde yurttaşımız yaşamını yitirmektedir. Özellikle son günlerde yazılı ve görsel basına yansıyan “Kütahya’da halk 23 yıldır ‘arsenik’ içiyor” başlıklı haberler, bu risklerin yönetiminin de iyi olmadığını göstermektedir.

Değerli Basın Emekçileri,

Afet yönetiminin siyasi iktidarın gündeminden de çıktığı anlaşılıyor. Eskiden müstakil bir başlık olarak Orta Vadeli Programlarda yer alan afet olgusu, 04.10.2019 tarih ve 30908 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “Orta Vadeli Program (2020-2022)” da sadece “üretim kayıplarının engellenmesine” yönelik bir cümle olarak kendine yer bulabilmiştir.

Mevcut afet yönetim sistemi toplumsal, sosyal, ekonomik, hukuksal ve bilimsel açılardan da önemli sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunların yanı sıra kurumsal yapılanmada da işler karışmış, AFAD’ın İçişleri Bakanlığına bağlanması ile birlikte koordinatör kurum olma vasfı zedelenmiş, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte, afet yönetimin-

de çok parçalı yapıya geri dönmüştür.

Yine Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) depremler dahil jeolojik risklere karşı “planlama ve risk azaltma” süreçlerinin bir parçası olan yerleşim planların “Eyalet Jeologu” tarafından incelenip, imzalandıktan sonra yürürlüğe girmesi, uygulaması, kontrolü ve takibi amacıyla oluşturulan kurumsal yapı yerine, ülkemizde 1959 yılında İmar ve İskan Bakanlığına bağlı kurulan Afet İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan “Afet Etüt ve Hasar Tespit Daire Başkanlığı”, 644 sayılı kararnameyle kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlanmıştır. ABD’inde “Eyalet Jeologunun” yapmakla görevli hizmetler, ülkemizde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı “YERBİLİMSEL ETÜT DAİRE BAŞKANLIĞI” tarafından yerine getirilmektedir. Ancak 25 bini aşkın yerbilimcinin bulunduğu ülkemizde, yerbilimci olmayan birinin 8 yılı aşkın süredir Daire Başkanı olarak görevini sürdürüyor olması, ülkemizin “depremler dahil jeolojik tehlike ve risklere karşı” nasıl bir yönetsel anlayış ile yönetildiğini göstermesi açısından ibretlik niteliğindedir.

30’u aşkın üniversitede 1000’e yakın uluslararası niteliklere haiz öğretim üyesi ile 25.000’i aşkın jeoloji mühendisinin bulunduğu ülkemizde, ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANINCA, “YERBİLİMSEL ETÜT DAİRE BAŞKANLIĞI’NA” liyakat sahibi bir yerbilimcinin 8 yıldır bulunup atanmamasını da yadırgadığımızı belirtmek isteriz.

Sonuç olarak, mevcut durumda göstermektedir ki, afet risk yönetimi, afet risk azaltımı gibi olgular bugüne kadar sahipsiz bırakılmıştır. Ülkemiz gerçekliğinde kalıcı ve sürekli bir Afet Risk Azaltma Sistemi yaşamsal bir taleptir. 13 Ekim 2020 “Dünya Afet Risklerini Azaltma Günü” tüm dünyada risk yönetimi temelinde anılıyor. Bugünün Ülkemizde de deprem ve iklim değişikliği etkileri başta olmak üzere, hızla artan doğa ve insan kaynaklı risklerin doğru algılanmasına, analizine, izlenmesine ve değerlendirilmesine yol açacak bir risk yönetim sisteminin geliştirilmesine vesile olmasını; tüm yurttaşlarımızın daha güvenli, daha sağlıklı, daha çevreci ve daha kamucu ve demokratik yerleşimlerde barış içerisinde yaşamalarını dileriz.

Saygılarımızla

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası

Yönetim Kurulu